

УРОК № 30

Тема уроку. Особливості географічного положення Америки. Природні умови і ресурси регіону. Населення Америки.

Мета:

навчальна: визначити особливості географічного положення Америки, склад регіону, охарактеризувати сучасну політичну карту Америки, форми державного правління і територіального устрою країн, типи країн за рівнем економічного розвитку, міжнародні організації НАФТА, Меркосур, НАТО;

розвивальна: поповнити географічні знання учнів, продовжити розвивати навички самостійної роботи з джерелами географічної інформації.

виховна: виховувати повагу до культури інших країн через фактичний, ілюстративний, інформаційний матеріал, використаний на уроці.

Хід уроку

● **Економіко-географічне положення та склад регіону.** Америка – частина світу, що повністю лежить у Західній півкулі, включає в себе материки обох Америк (Північної і Південної) та острови й архіпелаги, найбільшими з яких є Канадський Арктичний архіпелаг, Великі та Малі Антильські острови, Гренландія (найбільший острів Землі, 2,2 млн км²) та ін. Площа Америки – близько 42,5 млн км².

В ЕГП Америки є суттєві відмінності, що не простежувалися в регіонах Старого Світу (Європи й Азії):

1) практично всі американські країни (за винятком Болівії та Парагваю) мають вихід до одного або навіть двох океанів (Тихого й Атлантичного), Канада і США – до трьох океанів (ще й Північного Льодовитого);

2) на транспортно-географічне положення впливає наявність важливого гідротехнічного об'єкта – Панамського каналу, великої кількості морських портів та аеропортів міжнародного значення. У майбутньому ТГП регіону може значно поліпшитися завдяки спорудженню «Великого транс-океанського каналу Нікарагуа», що розпочалося 2014 р.;

3) зважаючи на конфігурацію і структуру регіону в більшості країн значна частка державних кордонів проходить водними об'єктами (річками, озерами, морями), зрідка іншими природними межами (гори Анди);

4) історичне минуле вплинуло на характер відносин між сусідніми країнами (територіальні спори, що призводили до збройних протистоянь).

Згідно з геосхемою ООН, Америка поділяється на чотири субрегіони (мал. 72). Найбільшим за площею території (19,8 млн км²), чисельністю населення й економічним потенціалом є Північна Америка, друге місце за аналогічними показниками посідає Південна Америка, між ними розташовані країни Центральної Америки та Карибського басейну (останні три субрегіони часто називають Латинською Америкою).

Америка

Площа	42 549 000 км ²
Населення	1 001 559 000 (2016 р.)
Країни	35

Рисою політичної карти Америки є не лише «недобросусідські відносини», а й внутрішня політична нестабільність інститутів влади. Упродовж ХХ ст. понад півтора десятка країн пережили державні перевороти і тривалі військові диктатури. Нині на території Америки існує близько 55 країн, з яких 35 є незалежними державами. Більшість з них – унітарні республіки, до федерацій належать Аргентина, Бразилія, Венесуела, Канада, Мексика, США, Сент-Кітс і Невіс (табл. 1). Тут і досі є велика кількість залежних територій Нідерландів (Антильські острови, Аруба), Великої Британії (Бермудські, Віргінські (Британські), Фолклендські (Мальвінські) острови – спірна територія Великої Британії та Аргентини), США (Віргінські острови, Пуерто-Рико), Франції (Гваделупа, Французька Гвіана, Мартиніка тощо).

Таблиця 1. Особливості складу регіону Америка

Ознаки	Розподіл країн за групами
Кількісні характеристики складу	
Розміри території (площа)	3 – <i>гіганти</i> (Канада, США, Бразилія); 5 – <i>великі</i> (Аргентина, Болівія, Колумбія, Мексика, Перу); 2 – <i>значні</i> (Венесуела, Чилі); 9 – <i>середні</i> (Парагвай, Еквадор, Гаяна, Уругвай, Суринам, Нікарагуа, Гондурас, Гватемала, Куба); 8 – <i>малі</i> (Панама, Коста-Рика, Домініканська Республіка, Гаїті, Беліз, Сальвадор, Багами, Ямайка); 1 – <i>невелика</i> (Тринідад і Тобаго); 7 – <i>карлики</i> (Домініка, Антигуа і Барбуда, Барбадос, Сент-Вінсент і Гренадіни, Сент-Люсія, Гренада, Сент-Кітс і Невіс).
Чисельність населення (на 2017 р.)	3 – <i>гіганти</i> (США, Бразилія, Мексика); 2 – <i>великі</i> (Колумбія, Аргентина); 3 – <i>середні</i> (Канада, Венесуела, Перу); 15 – <i>малі</i> (Чилі, Еквадор, Гватемала, Куба, Болівія, Домініканська Республіка, Гаїті, Гондурас, Парагвай, Сальвадор, Нікарагуа, Коста-Рика, Панама, Уругвай, Ямайка); 12 – <i>карлики</i> (Тринідад і Тобаго, Гайана, Суринам, Домініка, Антигуа і Барбуда, Багами, Барбадос, Сент-Вінсент і Гренадіни, Сент-Люсія, Гренада, Беліз, Сент-Кітс і Невіс).
Якісні характеристики складу	
ФДП	10 – <i>держави у складі Співдружності</i> (Антигуа і Барбуда, Багами, Барбадос, Беліз, Канада, Сент-Кітс і Невіс, Сент-Вінсент і Гренадіни, Сент-Люсія, Ямайка, Гренада); 25 – <i>республіки</i> різного типу (парламентська – Домініка, решта – президентські).
ФДУ	7 – <i>федерацій</i> , 28 – <i>унітарні</i> .
Рівень економічного розвитку	2 – <i>економічно розвинуті</i> (США, Канада); 33 – <i>країни, що розвиваються</i> (решта країн регіону, серед них Куба – соціалістична держава планової економіки).

3. Міжнародні організації Америки

● **Міжнародні організації в Америці.** Інтеграційні процеси в Америці здійснюються успішніше, ніж в Азії та Африці. Це пояснюється сприятливою соціально-політичною ситуацією (більшість американських держав тривалий час була вільна від колоніальної залежності), браком серйозних мовних, культурних і конфесійних перешкод (більшість латиноамериканських країн іспаномовні, а майже всі їхні мешканці – католики). І безумовно, певною цементуючою силою є політичний і економічний вплив США, які хоч і не є членом усіх об'єднань, але є головним торговельним партнером практично для кожної американської країни.

Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА) була утворена в 1994 р. США, Канадою і Мексикою. Вважається однією з найбільших у світі регіональних зон вільної торгівлі, що об'єднує близько 486 млн осіб, сукупний валовий продукт – 22,5 трлн дол. (2016 р.). Створення цієї зони вільної торгівлі було зумовлено такими чинниками:

- географічним розташуванням країн-учасниць і взаємодоповненням структур національних економік;
- міцними торговельними зв'язками між країнами;
- зростанням у Канаді та Мексиці кількості підприємств, підконтрольних ТНК США, впливу канадських ТНК у США;
- посиленням позицій ЄС, Японії та нових індустріальних країн на світовому ринку.

Масштаби економічних взаємозв'язків США, Канади та Мексики на основі взаємної торгівлі характеризуються такими показниками: у США реалізується близько 80 % канадського експорту, частка США у загальному обсязі прямих зарубіжних інвестицій у Канаді становить понад 75 %, у Мексиці – 60 %, товари зі США становлять 65 % обсягу мексиканського імпорту, а в США спрямовується близько 70 % обсягу експорту Мексики. З утворенням вільної торгівлі для товарів і капіталів США відкриваються ринки Мексики й Канади.

У Південній Америці впливовою міждержавною організацією є **Південний спільний ринок (МЕРКОСУР)**, що утворився в 1995 р. п'ятьма державами (мал. 73). МЕРКОСУР є потенційно потужним ринком у Латинській Америці,

Мал. 73. Країни-учасниці і спостерігачі МЕРКОСУР

оскільки зосереджує 45 % її населення і майже 50 % ВВП. Головною метою організації є створення спільного ринку країн Південної Америки, і досягнення цієї мети має здійснюватися поетапно через стадії зони вільної торгівлі й митного союзу.

Також до регіональних економічних організацій Америки належать: **Організація американських держав (ОАД)**, **Міжамериканський банк розвитку**, **Карибське співтовариство** і **Карибський спільний ринок**, **Андська група**, і якоюсь мірою **НАТО** (США і Канада є членами), що ставить за мету забезпечення свободи і безпеки країн-членів з використанням політичних і військових засобів.

Південна Америка

Країни та території	Площа (км ²)	населення на 10 січня 2014	Щільність населення (на км ²)	Столиця
Аргентина	2 766 890	40 677 348	14,3	Буенос-айрес
Болівія	1 098 580	8 857 870	8,1	Сукре
Бразилія	8 514 877	191 908 598	22,0	Бразилія
Венесуела	912 050	26 414 815	27,8	Каракас
Гаяна	214 970	770 794	3,6	Джорджтаун
Колумбія	1 138 910	45 013 674	37,7	Богота
Парагвай	406 750	6 347 884	15,6	Асунсьйон
Перу	1 285 220	27 925 628	21,7	Ліма
Суринам	163 270	438 144	2,7	Парамабіро
Уругвай	176 220	3 477 778	19,4	Монтевідео
Фолклендські Острови	12 173	2 967	0,24	Порт-Стенлі
Французька Гвіана (Франція)	91 000	209 000	2,1	Каєнна
Чилі	756 950	16 454 143	21,1	Сантьяго
Еквадор	283 560	13 927 650	47,1	Кіто
Південна Джорджія та Південні Сандвічеві Острови	3 093	20	0	Грютвікен (Кінг-Едвард-Пойнт)
Всього	17 824 513	382 426 293	21,5	

Північна Америка

Країна чи територія	Площа (км ²)	Населення (оцінка 2008)	Щільність населення на км ²	Столиця
Північна Америка				
Бермудські Острови (Велика Британія)	54	65 000	1203.7	Гамільтон
Гренландія (Данія)	2 166 086	57 000	0.026	Нуук
Канада	9 984 670	33 573 000	3.4	Оттава
Мексика	1 964 375	112 322 757	57.1	Мехіко
Сен-П'єр і Мікелон (Франція)	242	6000	24.8	Сен-П'єр
США	9 629 091	311 630 000	32.7	Вашингтон
Центральна Америка				
Беліз	22 966	307 000	13.4	Бельмопан
Гватемала	108 889	14 027 000	128.8	Гватемала
Гондурас	112 492	7 466 000	66.4	Тегусігальпа
Коста-Рика	51 100	4 579 000	89.6	Сан-Хосе
Нікарагуа	130 373	5 743 000	44.1	Манагуа
Панама	75 417	3 454 000	45.8	Панама
Сальвадор	21 041	6 163 000	293.0	Сан Сальвадор

Країна чи територія	Площа (км ²)	Населення (оцінка 2008)	Щільність населення на км ²	Столиця
Карибське море				
Американські Віргінські Острови (США)	347	110 000	317.0	Шарлотта-Амалія
Ангілья (Велика Британія)	91	15 000	164.8	Валлі
Антигуа і Барбуда	442	88 000	199.1	Сент-Джонс
Аруба (Нідерланди)	180	107 000	594.4	Ораньєстад
Багамські Острови	13 943	342 000	24.5	Нассау
Барбадос	430	256 000	595.3	Бриджтаун
Бонайре (Нідерланди)	294	12 093	41.1	Кралендейк
Британські Віргінські Острови (Велика Британія)	151	23 000	152.3	Род-Таун
Гаїті	27 750	10 033 000	361.5	Порт-о-Пренс
Гваделупа (Франція)	1628	401 784	246.7	Бас-Тер
Гренада	344	104 000	302.3	Сент-Джорджес
Домініка	751	67 000	89.2	Розо
Домініканська Республіка	48 671	10 090 000	207.3	Санто-Домінго
Кайманові Острови (Велика Британія)	264	56 000	212.1	Джорджтаун
Куба	109 886	11 204 000	102.0	Гавана
Кюрасао (Нідерланди)	444	140 794	317.1	Віллемстад
Мартиніка (Франція)	1128	397 693	352.6	Фор-де-Франс
Монтсеррат (Велика Британія)	102	6000	58.8	Плімут; Брейде
Острови Теркс і Кайкос (Велика Британія)	948	33 000	34.8	Кокберн-Таун
Пуерто-Рико (США)	8870	3 982 000	448.9	Сан-Хуан
Саба (Нідерланди)	13	1537	118.2	Боттом
Сен-Бартельмі (Франція)	21 ^[11]	7448	354.7	Густавія
Сент-Кітс і Невіс	261	52 000	199.2	Бастер
Сент-Люсія	539	172 000	319.1	Кастрі
Сен-Мартен (Франція)	54 ^[11]	29 820	552.2	Маріго
Сент-Вінсент і Гренадини	389	109 000	280.2	Кінгстаун
Сінт-Естатіус (Нідерланди)	21	2739	130.4	Ораньєстад
Сінт-Мартен (Нідерланди)	34	40 009	1176.7	Філіпсбург
Тринідад і Тобаго	5130	1 339 000	261.0	Порт-оф-Спейн
Ямайка	10 991	2 719 000	247.4	Кінгстон
Всього	24 500 995	541 720 440	22.9	

ЗАВДАННЯ

1. Уважно прочитайте поданий матеріал, зробіть конспект.
3. Опрацювати параграф підручника Безуглий В.В. Географія (рівень стандарту): підручн. для 10 кл. закл. заг. серед. освіти навч. закл. – Київ: Генеза, 2018. – 192 с. § 28.